

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به نام خداوند بخشنده و مهربان

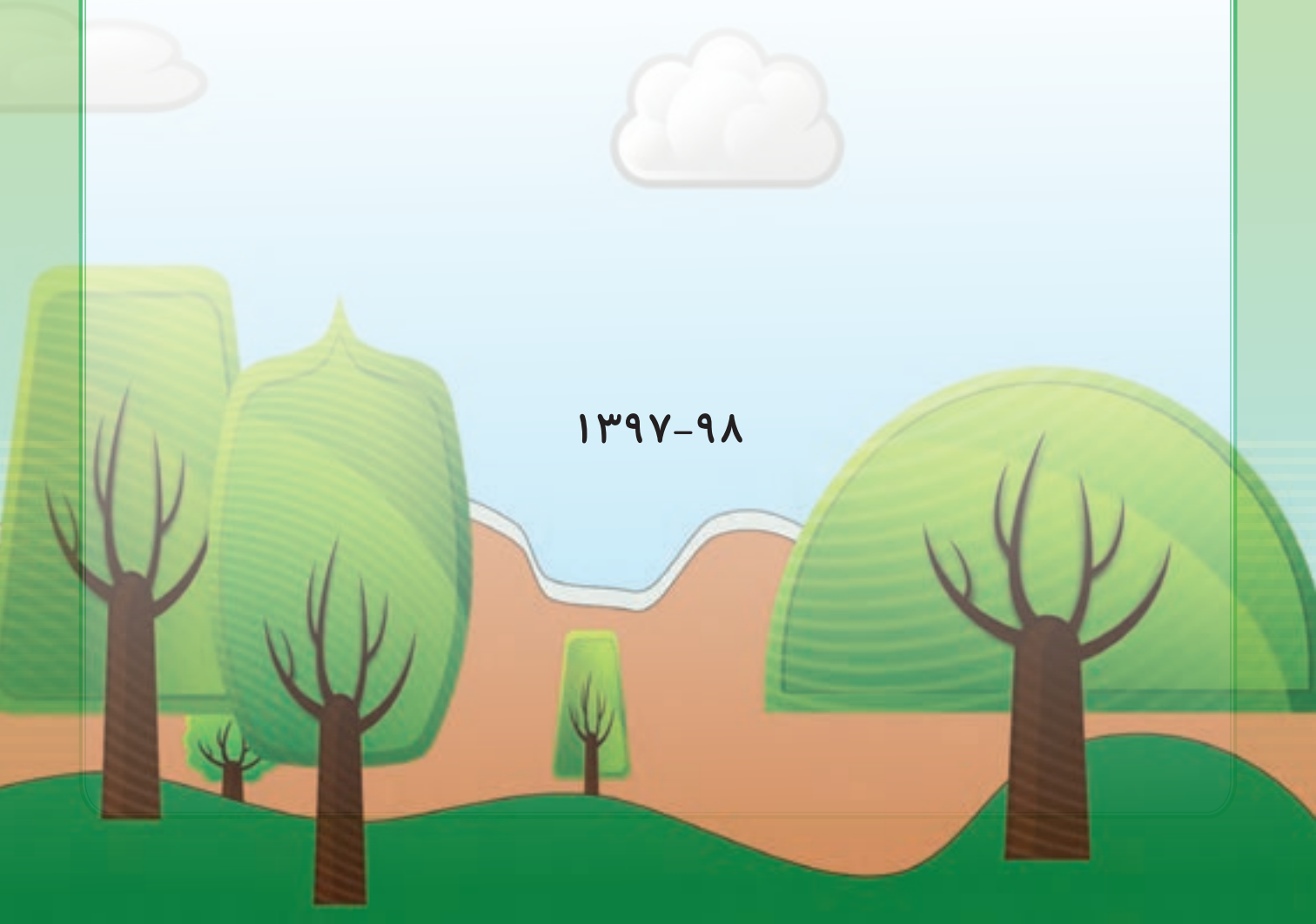
علوم تجربی

اول دبستان (جلد ۱)

نیازهای ویژه

(ذهنی)

۱۳۹۷-۹۸

وزارت آموزش و پرورش

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تالیف : معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان بخشی ،

کارشناسی برنامه‌ریزی آموزشی و درسی کودکان و دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی

نام کتاب : علوم تجربی پایه اول دبستان(جلد اول) کد : ۳۸/۶

مؤلفان : ملکه حلاج دهقانی، ویدا درختی، مریم مهدوی، هاجر عمل صالح

مدیر هنری : مجید ذاکری یونسی

تصویرگر : فاطمه حق‌نژاد

طراح جلد و صفحه‌آرا : محمد مهدی ذبیحی فرد

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبسایت : www.chap.sch.ir

ناشر : شرکت افست : تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آبعلی، پلاک ۸، تلفن : ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار : ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی : ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹

چاپخانه : شرکت افست (سهامی عام)

سال انتشار و نوبت چاپ : پنجم ۱۳۹۷

حق چاپ محفوظ است

ISBN 978-964-05-2289-9

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۲۸۹-۹

باسمه تعالی

((...ومن احیاء فلکما احیاء الناس جمیعا...))

فرآیند برنامه ریزی درسی از مولفه های پیچیده، گسترده و بسیار تاثیر گذاری است که به چرایی و چگونگی آموزش و پرورش به شکل تجویزی و کلان می پردازد. و با استفاده از اهداف، محتوا و روش یا سایر عناصر به تبیین سیاست های تعلیم و تربیت می پردازد.

محتوای تألیف شده بخشی از فرآیند برنامه ریزی درسی است که با سازمان دهی مفاهیم و موضوعات (دارای مخاطبان مشخص و اهداف، ساختار و برنامه ی معین) ضمن حفظ انعطاف پذیری برای تحقق اهداف در ابعاد مختلف متناسب با نیازهای متنوع فراگیران طراحی شده است.

امیدوارم این محتوا زمینه ساز دست یابی دانش آموزان به صلاحیت های فردی و اجتماعی باشد و آرزوی معلّمان و والدین این کودکان و نوجوانان را جامه ی واقعیت ببوشاند.

بی شک تحقق این اهداف بزرگ و تعالی بخش نیازمند همراهی و مساعدت مسوولین و دست اندرکاران در سازمان آموزش و پرورش استثنایی، مولفین و همکاران سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی است. لذا بر خود لازم می دانم از همه عزیزان که تلاش بسیار زیادی را در مراحل گوناگون تألیف و آماده سازی و چاپ انجام داده اند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. در ضمن منتظر نظرات و پیشنهادهای ارزنده صاحبان اندیشه و تجربه در جهت ارتقاء کیفیت برنامه ها خواهیم بود.

و ما توفیقنا الا با... العزیز الحکیم

دکتر نامد ار عبدالمسیان

معاون وزیر و رئیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

فصل اوّل: علوم زندگی

۱. حواس من

۱۰

۲. جانوران

۳۱

۳. گیاهان

۴۳

فصل دوم: علوم زمین

۴. محلّ زندگی ما

۶۰

۵. آب

۷۲

سخن با همکاران گرامی

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که به لطف او توانستیم کتاب علوم پایه اول دبستان را تولید و به شما تقدیم کنیم. علوم یکی از حوزه‌های مهم یادگیری است. بر همین اساس بخشی از دانش امروز بشر که حاصل مطالعه و جست‌وجوی او در جهت شناخت جهان مادی در نظام‌ها و قوانین آن است «علوم تجربی» نامیده می‌شود.

برنامه درسی علوم با ارتباط همه‌جانبه به چهار عرصه‌ی خود، خلق، خلقت و خالق متعال به شناخت و استفاده‌ی مسئولانه از طبیعت به مثابه بخشی از خلقت الهی با هدف تکریم یا آبادانی و آموختن از آن برای ایفای نقش سازنده و ارتقای سطح زندگی فردی و اجتماعی می‌پردازد.

کتاب درسی علوم پایه اول ابتدایی از بخش‌های متنوعی تشکیل شده است، که هر قسمت دارای ویژگی‌های خاصی است و هدف‌های مربوط به خود را دنبال می‌کند. این بخش‌ها عبارتند از:

۱. تصویر عنوانی: هر فصل کتاب با یک تصویر عنوانی که مرتبط با موضوع درس است شروع می‌شود، و هدف آن ایجاد انگیزه در فراگیران، آماده‌سازی آنان و برانگیختن دانش‌آموزان برای طرح سؤال و ایجاد زمینه‌ای برای گفت‌وگو درباره موضوع درس است. در این قسمت آموزش مفهوم خاص مورد نظر نیست بلکه با استفاده از آن آموزگار تا حد امکان فراگیران را به طرح سؤال و گفت‌وگو در مورد موضوع درس تشویق می‌کند تا علاقه به بیشتر دانستن در آن‌ها ایجاد شود و به راحتی بتوانند وارد درس شوند.

۲. بازی: این فعالیت در ابتدای هر درس تحت عنوان بازی ارائه شده است، تا قبل از شروع درس دانش‌آموزان با یک فعالیت گروهی یا فردی در قالب بازی که مرتبط با موضوع درس است فضای مفرح و فعالی ایجاد شود و آن‌ها را برای ورود به درس جدید آماده نماید.

۳. ببین و بگو: آموزش و تدریس مفاهیم در این قسمت ارائه می‌شود. با توجه به این که دانش‌آموزان در پایه اول هنوز مهارت خواندن و نوشتن را به خوبی کسب نکرده‌اند. لذا متن‌های اصلی درس با تصاویر شروع شده است و دانش‌آموزان با مشاهده‌ی تصاویر و توضیحاتی که آموزگار روی آن‌ها ارائه می‌دهد، می‌توانند مضمون اصلی درس را دریافت کنند. در این قسمت یکی از هدف‌ها، مشاهده‌ی تصویرها و یا مشاهده‌ی موقعیت‌های مشابه یا واقعی و مقایسه‌ی آن‌ها از سوی فراگیران است. آن‌ها پس از مشاهده و مقایسه به پرسش‌های مطرح شده توسط آموزگار پاسخ می‌دهند و با هم گفت و گو می‌کنند و آموزگار بر جریان این فعالیت‌ها نظارت داشته و آن‌ها را هدایت می‌کند. در برخی از دروس در این بخش از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا خود فعالیت‌ی را انجام دهند سپس در مورد آن بحث و گفت و گو کنند. معلم با انجام پرسش‌های مناسب هدایت گفت و گو را به عهده می‌گیرد. هم چنین در این بخش تصاویر زنجیره‌ای ارائه شده که در آن از فراگیران خواسته می‌شود با مشاهده‌ی هر تصویر داستان مربوط به آن را بیان کنند. هدف از این فعالیت‌ها تقویت مهارت‌های مشاهده، دقت و تمرکز و همین‌طور تقویت مهارت‌های کلامی است.

۴. انجام بده: بعد از هر فعالیت تدریس از فراگیران خواسته می‌شود تا فعالیت‌هایی را در قالب تمرین‌های مختلف تحت عنوان وصل کن، علامت بزن، دور آن خط بکش، رنگ کن، نشان بده، و ... انجام دهند. هدف از این بخش ارائه فعالیت‌هایی است که به تکمیل آموزش و تثبیت یادگیری کمک نماید.

۵. مراقب باش: با توجه به این که در آموزش مفاهیم علوم سعی می‌شود تا یادگیری حتی الامکان در محیط‌های واقعی صورت گیرد و در فعالیت‌های آموزشی مشارکت دانش‌آموزان و دست‌ورزی با مواد آموزشی اهمیت بسزایی دارد. لذا توجه به نکات ایمنی، بهداشتی و گاهی پیشگیری ضروری است. بنابراین آموزش این نکات با توجه به هر یک از موضوعات درس در این قسمت مطرح می‌باشد.

۶. فکر کن: هدف از این فعالیت‌ها تشویق دانش‌آموزان به تعمق و دقت بیشتر در محیط زندگی است تا بتواند آموخته‌های خود را به محیط‌های واقعی تعمیم دهد، به طوری که فراگیر در این فعالیت‌ها به شناسایی مفاهیم مورد نظر در محیط‌های پیرامون خود پردازد.

۷. با والدین: مخاطب این بخش والدین و افرادی هستند که در زندگی روزمره با فراگیران در ارتباطند. بنابراین پیام‌هایی برای آگاهی والدین ارائه شده است تا مطالب آموخته شده را در زندگی واقعی دانش‌آموزان تعمیم دهند و از هر مکان و موقعیتی برای آموزش آن‌ها استفاده کنند.

فصل اوّل:

علوم
زندگی

حواس من:

بازی:

این بازی را در کلاس انجام دهید.

بین و بگو:

اگر این جا بودی چه چیزهایی می دیدی؟

با والدین:

فرزند خود را به خوب دیدن و دقت در محیط اطراف تشویق کنید.

ببین و بگو:

چشم‌ها چه کمکی به ما می‌کند؟

نقاشی را که آموزگار به شما داده رنگ کنید.

حالا همان نقاشی را یک بار دیگر با چشمان بسته رنگ کنید.

کدام یک را بهتر رنگ کردی؟ چرا؟

بازی:

این بازی را در کلاس انجام دهید.

چشمان خود را ببندید، و آن چه را که آموزگار از شما می خواهد بردارید.

از داخل سبد میوه سیب قرمز را پیدا کن.

آیا سیبی را که برداشتی قرمز است؟

چرا نتوانستی سیب قرمز را پیدا کنی؟

چه چیزی کمک می کند، تا اطراف خود را ببینی؟

ببین و بگو:

آیا رنگ همه ی این گل ها مثل هم است؟

به کمک چشم های خود رنگ ها را می شناسیم.

بین و بگو:

داستان تصویرهای زیر را تعریف کنید.

به کمک چشم‌های خود چیزهای دور و نزدیک را می‌بینیم.

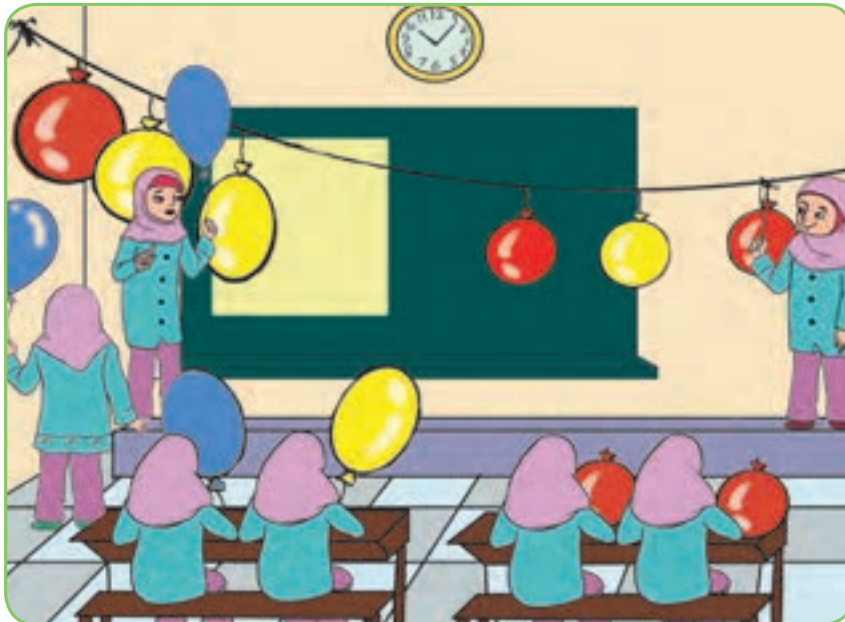
ببین و بگو:

در کلاس به ترتیب قد صف ببندید.
قد چه کسی از همه بلندتر است؟
قد چه کسی از همه کوتاه‌تر است؟

امروز می‌خواهیم کلاس خود را زیبا کنیم.

● بادکنک‌های کوچک را در سمت راست و و بادکنک‌های بزرگ را در سمت چپ کلاس بچسبانید.

با چشم‌های خود اندازه‌ها را می‌شناسیم.

انجام بده:

در کدام یک از این کارها از چشمها بیشتر استفاده می کنیم؟ آنها را علامت بزن.

انجام بده:

● با نگاه کردن به تصویرهای زیر تفاوت های آن را پیدا کن و علامت بزن.

— بادکنک های کوچک را آبی و بادکنک های بزرگ را قرمز رنگ کن.

مراقب باش :

چگونه مراقب چشم‌های خود باشیم؟

بعضی کارها به چشم‌های ما آسیب می‌رساند.

ببین و بگو:

● به این تصویر نگاه کنید.

اگر این جا بودی چه صداهایی می شنیدی؟

با والدین:

فرزند خود را به گوش کردن صداهای محیط اطراف تشویق کنید.

بین و بگو:

گوش‌ها چه کمکی به ما می‌کند؟

این بازی را در کلاس انجام دهید.

با چشم‌های بسته به این صداها گوش دهید.

چه صداهایی را شنیدی؟

چگونه صداها را شناختی؟

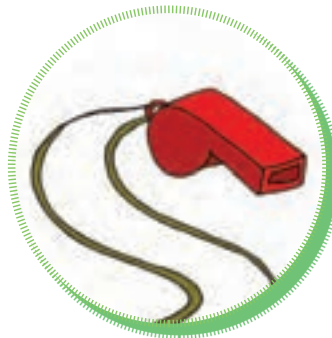
چه چیزی به شما کمک کرد، تا صداها را بشنوی؟

چه صداهای دیگری را در اطراف خود می‌شنوی؟

● به تصویرهای زیر نگاه کن. صدای کدام یک را می توانی تقلید کنی؟

آیا صداها یی که تقلید کردی، شبیه هم هستند؟

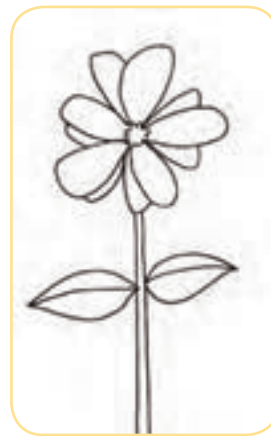
با کمک گوش های خود صداها را می شنویم و می شناسیم.

● در کدام یک از این کارها از گوش‌ها بیشتر استفاده می‌کنیم؟ آن‌ها را علامت بزن.

● صدای کدام یک را می‌توانی بشنوی؟ رنگ کن.

انجام بده:

● هر تصویر به کدام عضو مربوط است؟ به آن وصل کن.

مراقب باش :

کدام عضو شما را از این خطرها آگاه می‌کند؟ برچسب مناسب آن را بچسبان. (از صفحه ضمیمه)

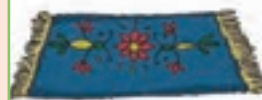
فکر کن:

در هر یک از مکان‌های زیر کدامیک از اشیاء را می‌بینی؟ علامت بزن.

در مدرسه

در خانه

فکر کن:

در هر یک از مکان‌های زیر کدام یک از اشیاء را می‌بینی؟ علامت بزن.

در پارک

در خیابان

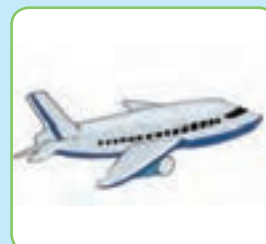
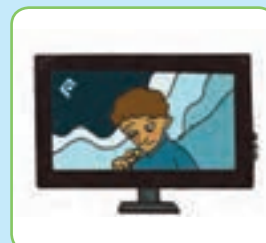
فکر کن:

در هر یک از مکان‌های زیر صدای کدام یک را می‌شنوی؟ علامت بزن.

در مدرسه

در خانه

فکر کن:

در هر یک از مکان‌های زیر صدای کدام یک را می‌شنوی؟ علامت بزن.

در پارک

در خیابان

جانوران:

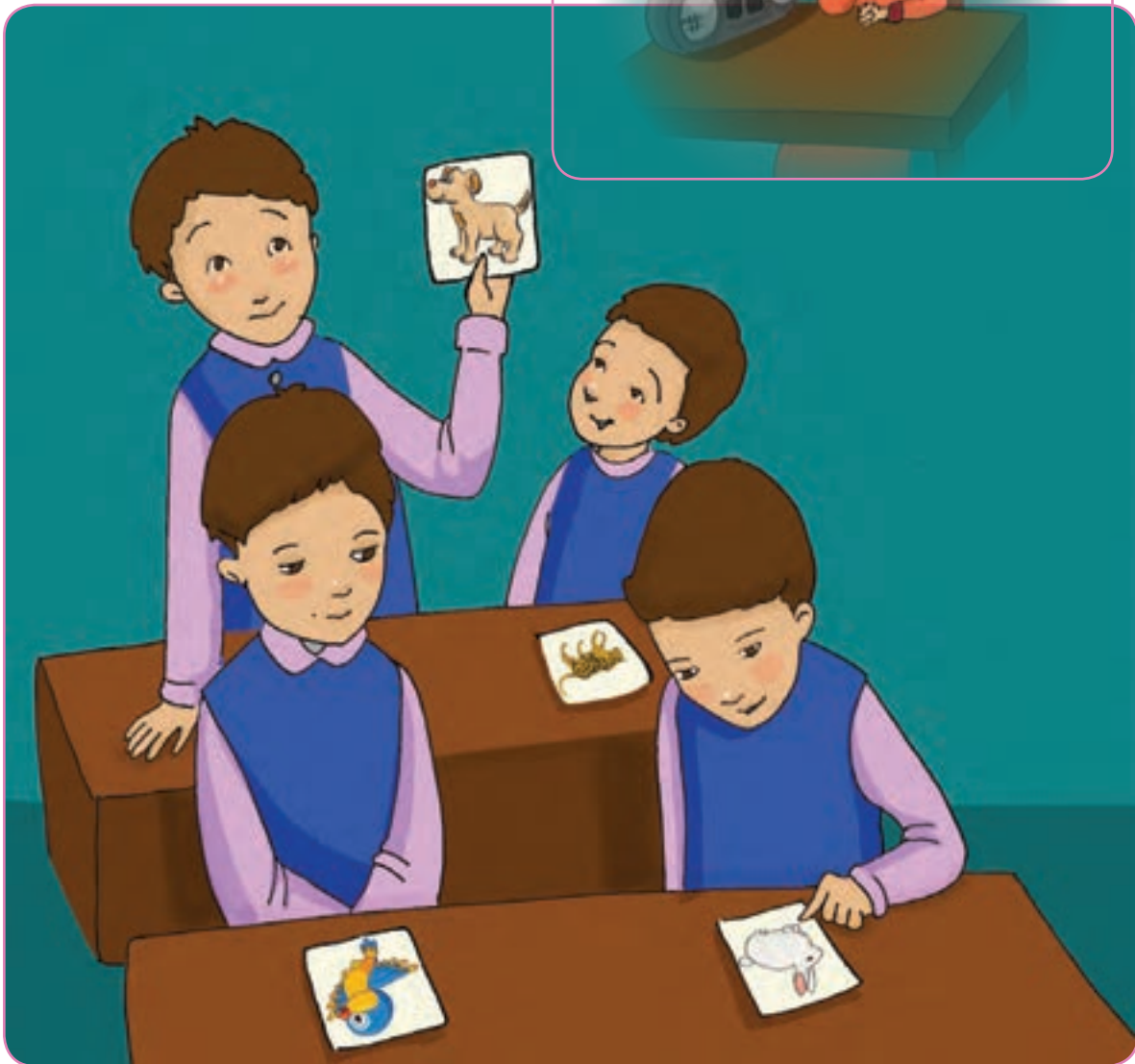

بازی:

● این بازی را در کلاس انجام دهید.

با شنیدن صدای هر حیوان تصویر آن را بالا ببر.

ببین و بگو:

آیا جانوران مثل هم هستند؟

از بین تصویرهای جانوران یکی را برداشته و به دوستان خود نشان دهید، و درباره ی آن ها گفت و گو کنید.

جانوران از نظر رنگ با هم فرق دارند.

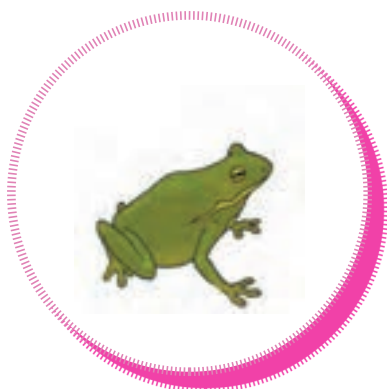

ببین و بگو:

● به تصویرهای زیر نگاه کنید.

درباره ی اندازه جانوران گفت و گو کنید.

جانوران از نظر اندازه با هم فرق دارند.

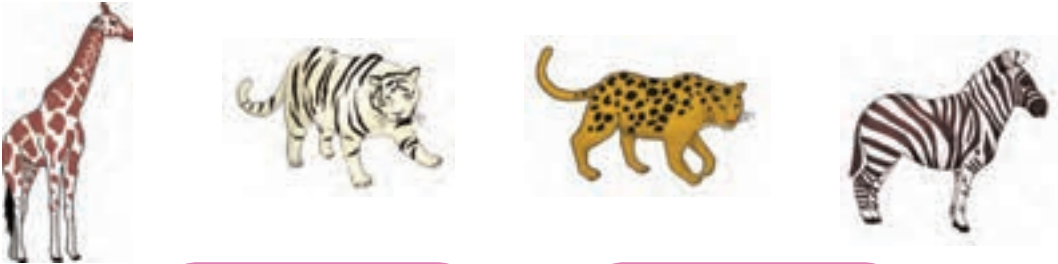

انجام بده:

● دور جانوران بزرگ خط بکش و جانوران کوچک را علامت بزن.

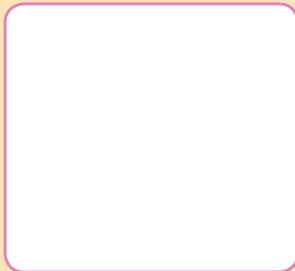

● تصویر جانوران راهراه و خالدار را در جدول مربوط به خود بچسبان. (از صفحه ضمیمه)

جانوران خالدار

جانوران راهراه

ببین و بگو:

جانوران چه می‌خورند؟

داستان هر تصویر را بگویید.

غذای جانوران با هم فرق می‌کند.

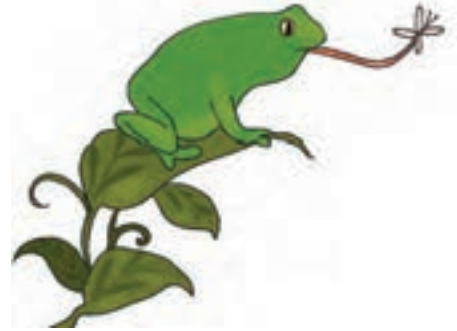

ببین و بگو:

● جانوران چگونه غذا می‌خورند؟

به تصویرها نگاه کنید و بگویید هر جانور چگونه غذا می‌خورد؟

انجام بده:

هر جانور را به غذایش برسان.

● کدامیک مانند خروس غذا می خورد؟ رنگ کن.

● کدامیک مانند شیر غذا می خورد؟ رنگ کن.

انجام بده:

● به هر تصویر نگاه کن. دور آن هایی که غذا می خورند را خط بکش.

● تصویر جانوران را در جدول بچسبان. (از صفحه ضمیمه)

جانوران

ببین و بگو:

داستان تصویرهای زیر را تعریف کنید.

با والدین:

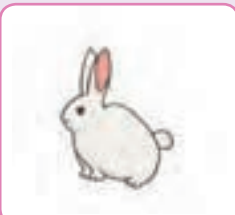

همراه فرزند خود رفتارهای حیوانات را مشاهده کنید، و درباره‌ی راه‌های مراقبت از حیوانات و آسیب نرساندن به آن‌ها گفت‌وگو کنید.

فکر کن:

هریک از جانوران زیر چگونه غذا می‌خورند؟ علامت بزن.

					
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

گياهان:

بازی:

● این بازی را در کلاس انجام دهید.

● از بین تصویرها درختها، گلها و سبزیها را جدا کرده و داخل سبد بگذار.

تصویرهای داخل سبد را روی تابلو بچسبان.

ببین و بگو:

● به این تصویرها نگاه کنید.

در هر تصویر چه چیزهایی می بینی؟ درباره ی آنها گفت و گو کنید.

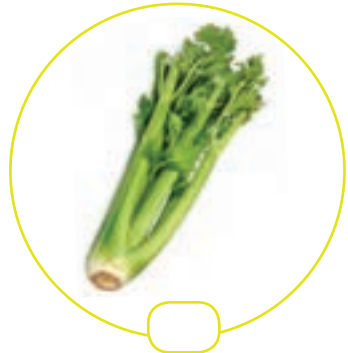
به درختان، گلها، سبزیها و میوهها گیاه می گویند.

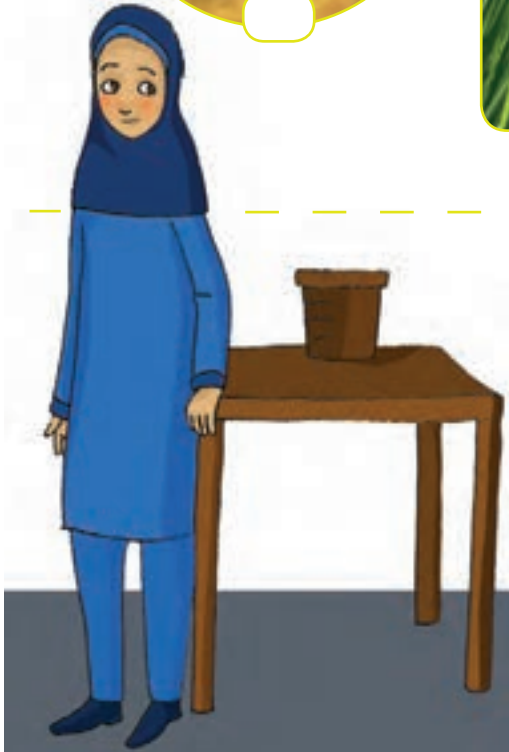

انجام بده:

● در تصویرهای زیر گیاهان را علامت بزن.

● در هر گلدان یک گل بکش.

انجام بده:

● در تصویر زیر گیاهان را علامت بزن.

ببین و بگو:

● آیا گیاهان مثل هم هستند؟

دانش آموزان این کلاس هر یک گیاهی را باخود به کلاس آورده اند، شما هم این کار انجام دهید.

به تصویر گیاهانی که آورده اید، خوب نگاه کنید، هر کدام چه شکلی دارند؟

تصویر گیاهانی که گل دارند، را داخل گلدان بگذار.

تصویر گیاهانی که میوه دارند، را داخل سبد بگذار.

بین و بگو:

● بعضی گیاهان فقط برگ دارند.

● به این برگ‌ها خوب نگاه کن.

این دو برگ چه شباهتی با هم دارند؟

این دو برگ چه تفاوتی با هم دارند؟

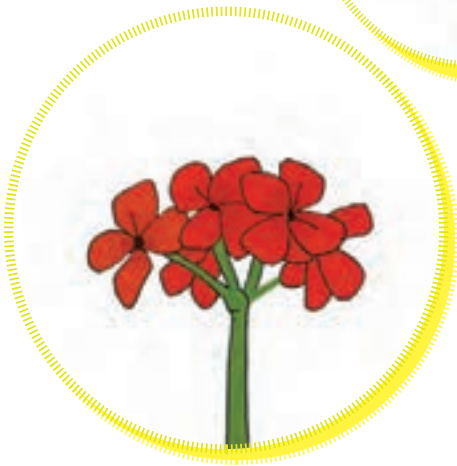
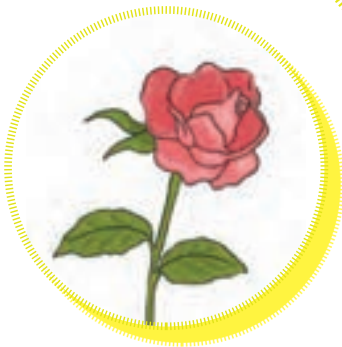
برگ‌های گیاهان با هم فرق دارند.

بین و بگو:

● بعضی گیاهان گل دارند.

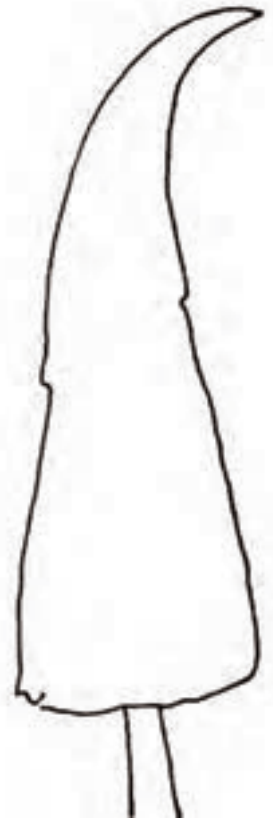
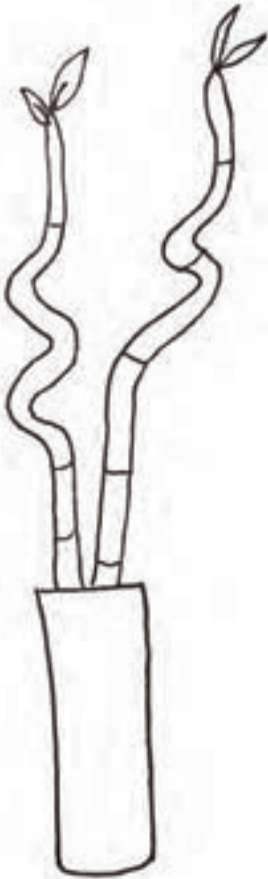
گل‌ها هم، شکل و رنگ‌های گوناگونی دارند.

انجام بده:

گل‌ها را رنگ کن.

بین و بگو:

● بعضی گیاهان میوه دارند.

میوه‌های گیاهان با هم فرق دارند.

ببین و بگو:

● گیاهان با هم فرق دارند.

ببین و بگو:

داستان تصویرهای زیر را تعریف کنید.

با والدین:

با فرزند خود درباره‌ی رفتارهای مناسب در پارک و آسیب نرساندن به گیاهان گفت و گو کنید.

انجام بده:

میوه‌ی مربوط به هر درخت را رنگ کن.

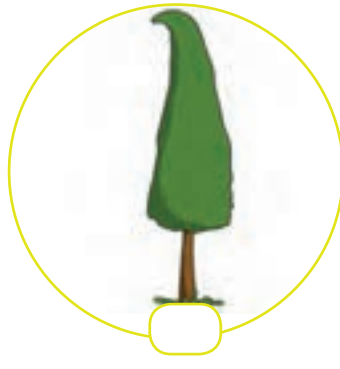
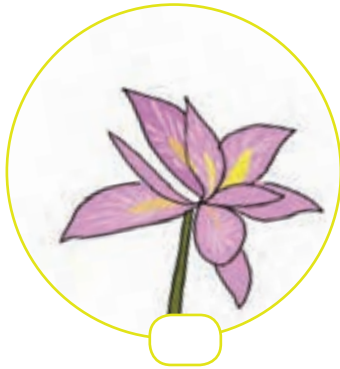

انجام بده:

● گیاه گلدار را علامت بزن.

● گیاه میوه‌دار را علامت بزن.

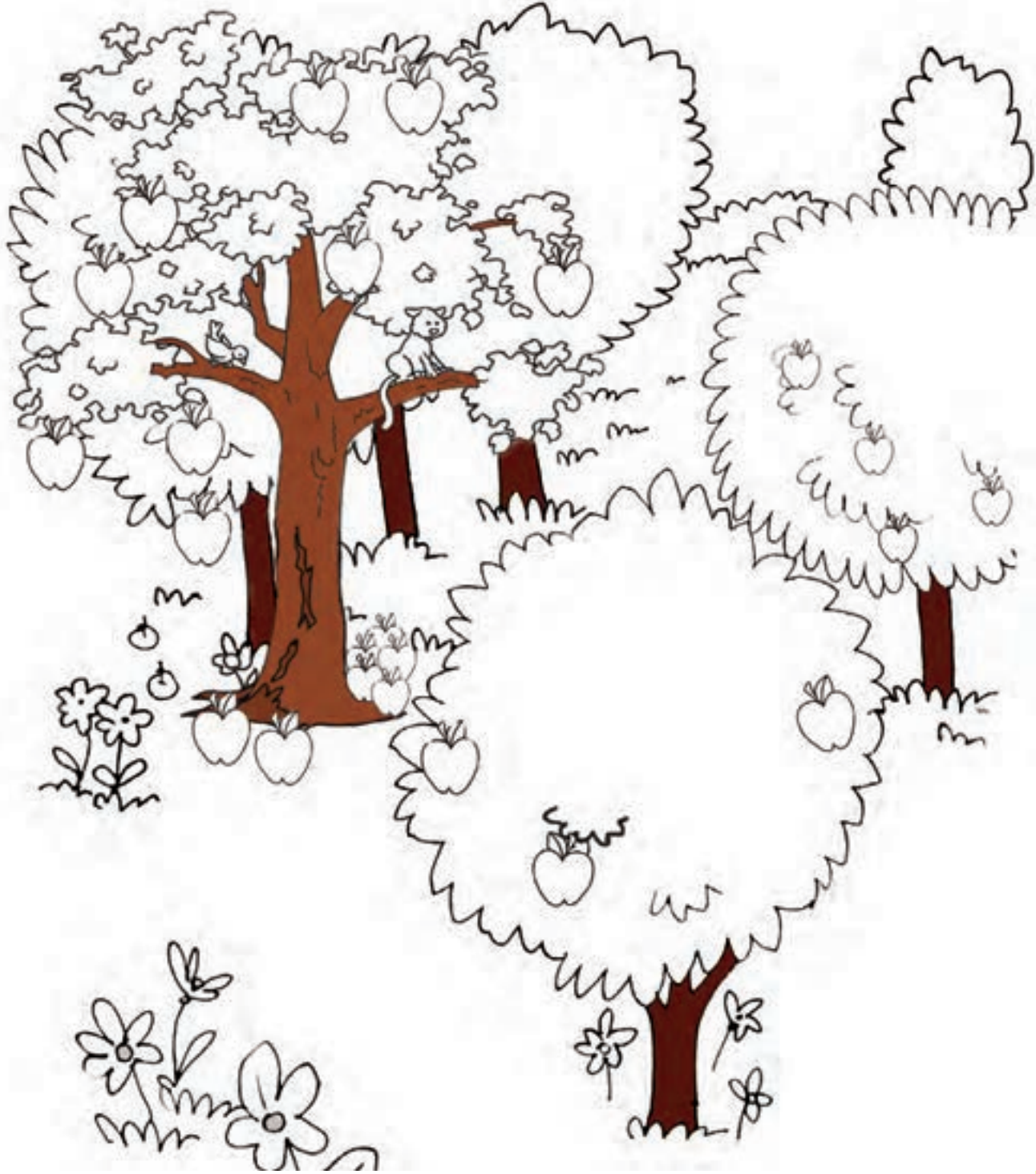
● گیاهی که فقط برگ دارد، را علامت بزن.

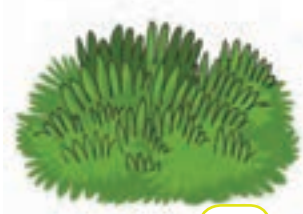
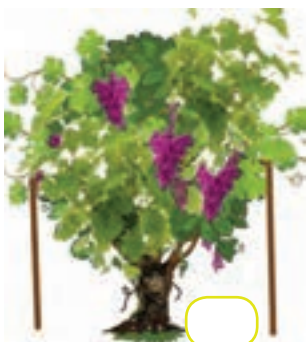
انجام بده:

- به این باغ میوه نگاه کن.
برگ ها، گل ها و میوه های آن را رنگ کن.

فکر کن:

● در تصویر زیر کدامیک از گیاهان را در محیط زندگی خود می‌بینی؟ علامت بزن.

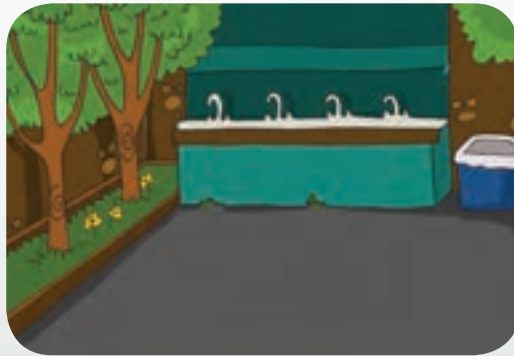

فصل دوم:
علوم
زمین

محلّ زندگی ما:

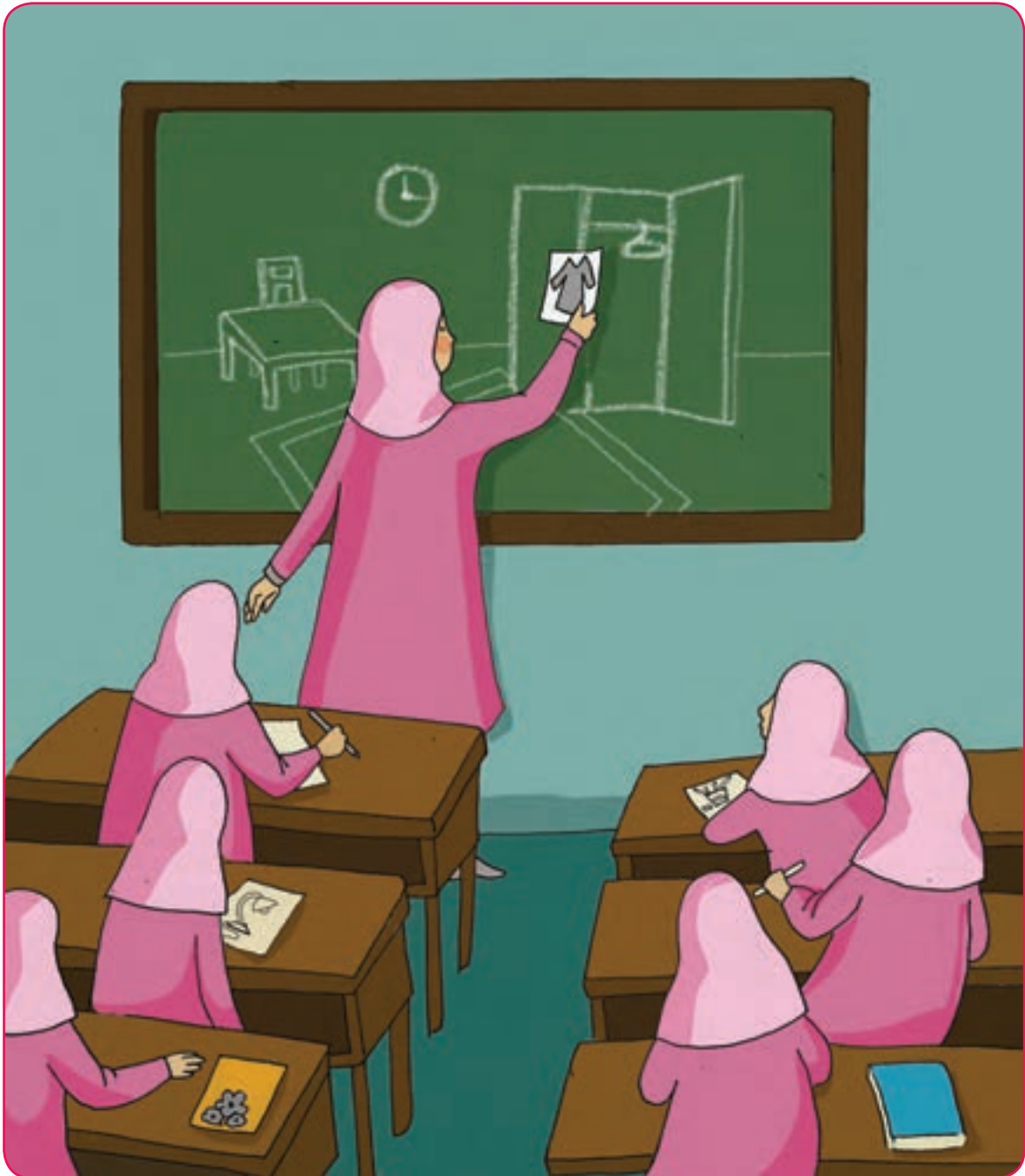

بازی:

این بازی را در کلاس انجام دهید.

در تصویر تابلوی کلاس هر چیزی را در جای خود بگذار.

ببین و بگو:

چگونه خانه‌ای تمیز و مرتب داشته باشیم؟

● به این تصویرها نگاه کنید.

کدام خانه را برای زندگی دوست داری؟

به خانه‌ی نامرتب نگاه کن، و بگو چه چیزهایی آن را کثیف و نامرتب کرده است؟

خانه‌ی خود را تمیز و پاکیزه نگه داریم.

ببین و بگو:

● به این تصویرها نگاه کنید، چه فرقی با هم دارند؟

زندگی در خانه‌ی تمیز ما را سالم و شاداب نگه می‌دارد.

انجام بده:

● تصویرهای مربوط به هم را وصل کن.

● کار کدامیک از این بچه‌ها درست است؟ علامت بزن.

انجام بده:

● وسیله ای که برای نظافت و بهداشت خانه استفاده می‌شود، را علامت بزن.

انجام بده:

هر وسیله را به مکان خودش وصل کن.

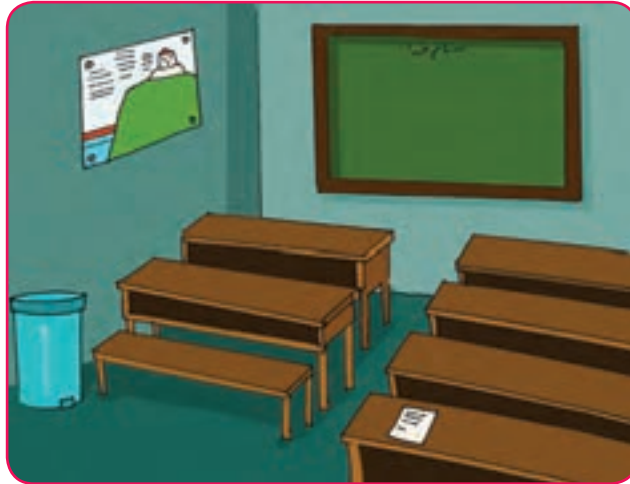

ببین و بگو:

● چگونه مدرسه ی خود را تمیز نگه داریم؟

به این تصویرها نگاه کنید.

دوست داری در کدام کلاس درس بخوانی؟

به کلاس خود نگاه کن، مثل کدام یک از این کلاس‌هاست؟

به کلاس نامرتب نگاه کن، و بگو چه چیزهایی آن را کثیف و نامرتب کرده است؟

همیشه سعی کنیم کلاس و مدرسه خود را تمیز نگه داریم.

ببین و بگو:

● دانش‌آموزان این مدرسه تصمیم گرفتند، امروز مدرسه‌ی خود را تمیز کنند.

شما هم این کار را انجام دهید.

ببین و بگو:

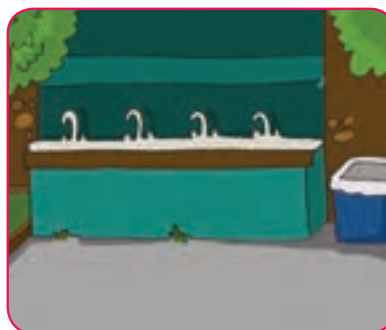
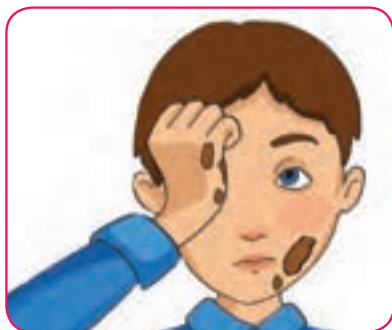
● به این تصویرها نگاه کنید چه فرقی با هم دارند؟

انجام بده:

این پسر را به محل مناسب خود برسان.

با والدین:

فرزند خود را به پاکیزگی محیط تشویق کنید.

فکر کن:

● هر یک از فعالیت‌های زیر در کجا انجام می‌شود؟ علامت بزن.

در خیابان

در مدرسه

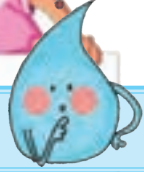

در خانه

آب:

بازی:

این بازی را در مدرسه انجام دهید.

روی در بطری‌های آب معدنی یک سوراخ ایجاد کنید، و داخل آن آب بریزید، و با آن در حیات مدرسه یا کلاس، نقاشی بکشید.

چه موقع آب می خوری؟

به تصویرهای زیر نگاه کن، از آب چه استفاده‌هایی می‌کنیم؟

از آب برای نوشیدن، شست‌وشو، آشپزی و .. استفاده می‌کنیم.

ببین و بگو:

● به تصویرهای زیر نگاه کنید.

اگر آب نبود چه اتفاقی می افتاد؟

داستان تصویرهای زیر را تعریف کنید.

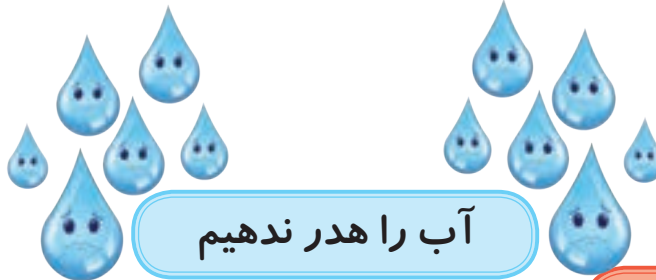

ببین و بگو:

آب را درست مصرف کنیم.

به این تصویرها نگاه کنید. کدام کار درست است؟

آب را هدر ندهیم

با والدین:

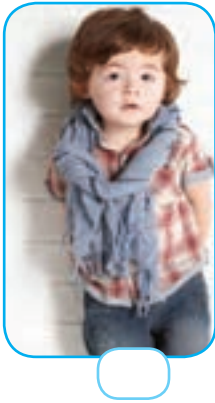
با فرزند خود در مورد ارزش آب و مشکلاتی که کمبود آن به وجود می آورد، گفت و گو کنید.

انجام بده:

کدام یک به آب نیاز دارند؟ علامت بزن.

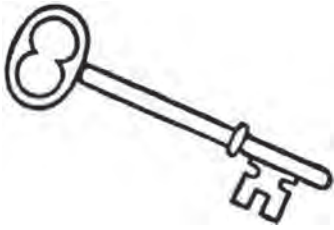
کدام یک از ورزش‌های زیر در آب انجام می‌شود؟ علامت بزن.

انجام بده:

● کدام یک را قبل از استفاده کردن با آب می شوئیم؟ رنگ کن.

● آب برای کدام یک از شغل های زیر بیشتر لازم است؟ علامت بزن.

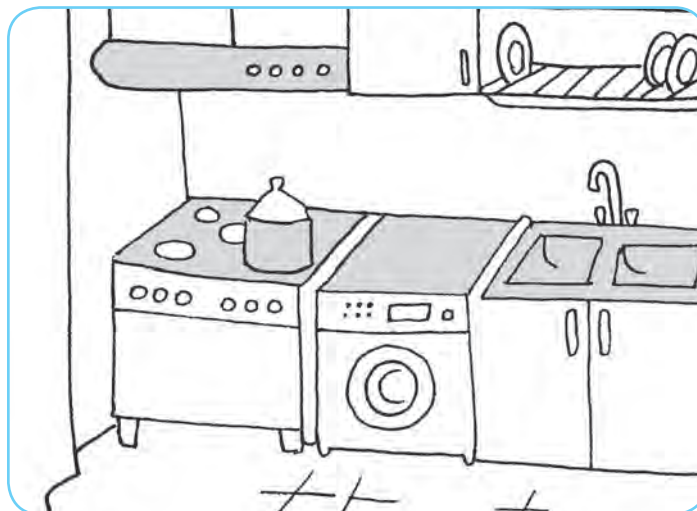
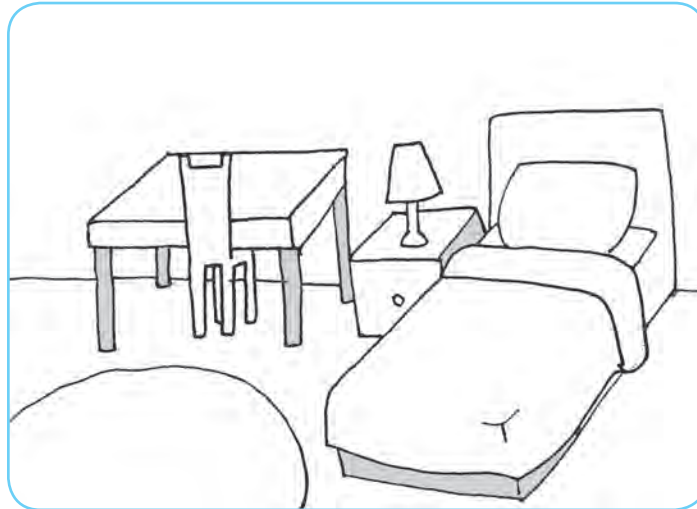

در کدام یک از تصویرهای زیر برای انجام کارها از آب استفاده می‌کنیم؟ علامت بزن.

آب در کجای خانه بیشتر مصرف می‌شود؟ رنگ کن.

دور تصویر وسایلی که برای کار کردن به آب نیاز دارند، خط بکش.

انجام بده:

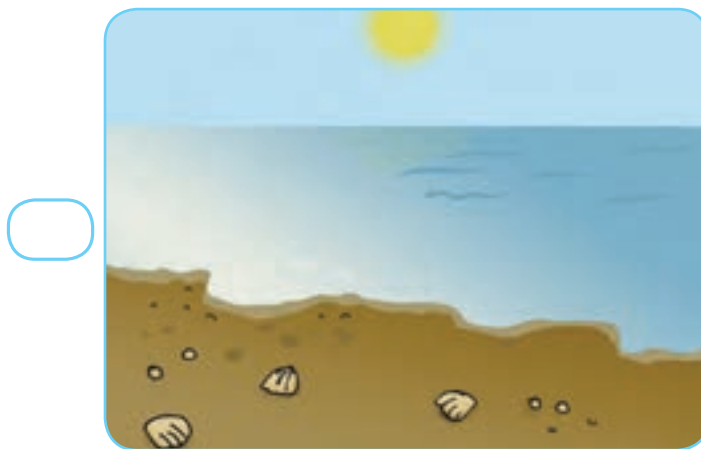

● برای انجام کدام کار به آب نیاز داریم؟ علامت بزن.

● در کدام یک از مکان‌های زیر آب را می‌بینی؟ علامت بزن.

فکر کن:

● در کدام یک از مکان‌های زیر آب را می‌بینی؟ علامت بزن.

ضمائم ۱

مربوط به صفحه ۲۶ جلد ۱

ضمائم ٢

مربوط به صفحه ٣٥ جلد ١

ضمائم ٣

مربوط به صفحه ٤٠ جلد ١

